

CHOREOGRAFIA: STRATEGIE

Red. Marta Keil, Joanna Leśnierowska

Wstęp

Ta książka powstała w odpowiedzi na silną potrzebę spojrzenia na współczesną choreografię w kontekście wielości jej kontekstów i sposobów działania. Zgromadzone tu teksty podejmują próbę pokazania potencjału choreografii jako sposobu myślenia, działania i postrzegania otaczającej nas rzeczywistości. Jednocześnie książka ta jest trzecim (po *Choreografii: polityczność* i *Choreografii: autonomie*) tomem, zamykającym serię poświęconą różnym perspektywom postrzegania, tworzenia i nazywania ruchu oraz rozumienia praktyk choreograficznych.

Tę książkę stworzyły osoby praktykujące choreografię. Wspólnie postanowiliśmy rzucić wyzwanie temu, jak postrzegamy nasze działania i jak je realizujemy. Zastanawiamy się, w jaki sposób spotykamy się, budujemy relacje i umiejscawiamy nasze myśli i działania w odpowiedzi na nieustannie zmieniającą się rzeczywistość. Chcemy w ten sposób stworzyć przestrzeń dla różnorodności poglądów, głosów i praktyk, umożliwiając zarówno autor/k/om, jak i czytelnici/cz/kom poszukiwanie nowych możliwych i niepomysłanych dotąd powiązań.

Ta książka powstała w kontekście wielu kryzysów. Wybuch pandemii Covid-19 dodatkowo je uwidoczniał, wskazując dojmujące nierówności i uświadamiając nam, że powrót do normalności nie jest możliwy choćby dlatego, że „normalność” od dawna służyła jedynie garstce najbardziej uprzywilejowanych. Negocjowanie zasad rzeczywistości, do której chcemy powrócić po kryzysie pandemii, jest w gruncie rzeczy negocjowaniem porządku społecznego, w jakim mamy na co dzień funkcjonować. Stawką tych negocjacji jest paląca potrzeba odzyskania sprawczości: wpływu na nasze codzienne praktyki i relacje.

Jednocześnie gromadzimy w tej książce rozmaite ślady: tropy praktyk i gestów artystycznych, osobistych doświadczeń czy relacji - i spotykamy je z (auto)refleksją. W ten sposób przyglądamy się temu, jak współczesne praktyki choreograficzne mogą być rozumiane jako praktyki usytuowane. Co dostrzeżemy, gdy uważnie przyjrzymy się ich różnym kontekstom? Co je kształtuje? Jak wzajemnie powiązane pragnienia i uwarunkowania wpływają na nasze decyzje? W jaki sposób i z kim budujemy więzi współpracy? Jaki jest krajobraz relacji międzyludzkich i więcej-niż-ludzkich, w którym poruszamy się na codzień - i jak wpływa na podejmowane (artystyczne) wybory?

Współtworzenie tej książki oznaczało również dla nas – współredaktorek – pragnienie wydobywania światła z dnia codziennego świadomości współistnienia wielu głosów, doświadczeń i perspektyw. Dlatego zdecydowałyśmy się na podjęcie nieustannego dialogu jako strategii i praktyki redakcyjnej: od początkowych intencji i przeczucia, poprzez kilka prób skonstruowania i przeformułowania książki, po jej ostateczny kształt. Postrzegamy ją jako wskazówkę do jednego z wielu możliwych odczytań, a przede wszystkim - jako otwarte zaproszenie czytelniczek i czytelników do podążania własnymi ścieżkami, z nadzieją na odkrycie tych, które, jak dotąd, jeszcze się nie ujawniły.

Spośród nas dwóch jako redaktorek, Marta zwykle postrzega choreografię jako szybszą niż słowa. I w pewien sposób jako bardziej precyzyjną. Często, zanim myśl zostanie wyartykułowana, jest ucieleśniana i doświadczana: na scenie, w studio, w codziennej praktyce. W pewnym sensie choreografia ugruntowuje słowa, daje im miejsce, zakorzenia je i zmienia sposób, w jaki je postrzegamy. Choreografia rozumiana z tej perspektywy jest zatem praktyką głęboko polityczną.

Joanna wierzy w choreografię jako narzędzie trwałej zmiany. Naznaczony pandemią rok zainspirował ją do pogłębionej refleksji nad potencjałem choreografii jako praktyki poszerzonej. Bo chociaż w tym niezwykłym i wyjątkowo trudnym czasie nie mogliśmy razem tańczyć ani spotykać się tak regularnie i blisko jak byśmy chcieli i jak czyniliśmy to w przeszłości, to jednak nadal mogliśmy tworzyć choreografię: „pisać ruch” i jednocześnie „pisać ruchem”, korzystając z praktyki animowania i komponowania nie tylko żywych i

nieożywionych ciał, ale także przedmiotów, obrazów, dźwięków, wspomnień, idei i ideologii.... Joanna pozostaje pełna podziwu dla artystów poddających swe (często trans-dyscyplinarne) praktyki nieustannej refleksji podsycanej konsekwentnym kwestionowaniem, wyobrażaniem na nowo i kontr-wizualizowaniem tego, co zostało sztucznie przyjęte za naturalny „porządek świata”. Joanna ma nadzieję, że książka ta będzie stanowić mocny głos w debacie o roli, jaką sztuka może odgrywać w świecie, a także – szczególnie teraz – stanie się źródłem pocieszenia i narzędziem samoupodmiotowienia, tak bardzo nam potrzebnymi, gdy planeta zaczyna improwizować pod naszymi stopami, a świat, który znaleźliśmy, rozpada się na naszych oczach.

Wspólnie wierzymy, że praktyki choreograficzne dostarczają nam alternatywnych sposobów bycia ze sobą w świecie, w relacjach ludzkich i więcej-niż ludzkich – troszcząc i współ-troszcząc się o siebie nawzajem. A ponieważ jedyną drogą wyjścia jest droga przejścia przez, chcemy tę drogę współtworzyć. To przekonanie zainspirowało również transnarodowy, międzypokoleniowy projekt Grand re Union¹ zainicjowany przez naszą dwójkę wspólnie z Julie Phelps, Peterem Pleyerem i Rivką Rubin. Grand re Union było pierwotnie planowane jako dziesięciodniowe, osobiste spotkanie, jako kulminacja i zakończenie szesnastoletniej pracy Art Stations Foundation na szerokim polu rozwoju i dyskursu choreograficznego w Polsce. Ostatecznie, jak pisaliśmy w tekście programowym projektu, został on przekształcony w:

“trwający rok cykl spotkań online, gromadzący osoby praktykujące choreografię i inne dziedziny sztuki oraz badaczki i badaczy, którzy co miesiąc przygotowywali kolejny numer wirtualnego magazynu i serię spotkań w sieci. Celem tych spotkań było nazywanie, dokumentowanie i przekazywanie wiedzy i praktyk z obszaru tańca, ruchu, choreograficznego namysłu. Pojawialiśmy się po to, by zmieniać siebie, a przez to zmieniać świat. Razem².”

Niniejsza książka, pomyślana jako końcowy projekt Art Stations Foundation w Poznaniu powstawała równoległe do projektu Grand re Union i podejmuje dialog z jego ideami. Chcemy za jej pomocą zaprosić do zbiorowego i ciągłego wyobrażania na nowo wielości choreograficznych (i nie tylko) światów, w których mogłybyśmy żyć już od jutra.

Marta Keil, Joanna Leśniewska

¹ Pełna dokumentacja projektu i wszystkie wydania magazynu The Grand re Union dostępne są na <http://www.grandreunion.net> (dostęp: 24.09.2021).

² Zob. <http://www.grandreunion.net/project-statement/> (dostęp: 24.09.2021).